

ואיילונית אין לה כתובה משום שמקח טעות הוא בנישואין.
 מדייקת הגמרא מדברי המשנה, משמע שדוקא משום שמיאנה
 ויצאה בעל כרחו, לכן אין לה כתובה, אבל ויצאה בגט וקטנה
 שהוציאה הבעל בגט, מאחר שאין זה בעל כרחו יש לה כתובה,
 הרי שיש כתובה לקטנה.
 הגמרא מבארת מניין שחרשת אין לה כתובה: וחרשת מנול דלית
 לה כתובה. דתניא, חרש ושופה שנישאו פקחות, אף על פי שנתפסק
 החרש – נעשה פקח, ונשתפח השופה – חזר לדעתו אחר הקידושין,
 אין להם עליהם כלום – דיתן דעת ואין תנאם לחיוב כתובה תנאי.
 ואם רצו לקיימן אחרי שנתפסק החרש ונשתפח השופה, יש להם
 כתובה. מוסיפה הברייתא: ופקח שנישא חרשת או שופה, כיון שהוא
 בן דעת ויש בכוחו להתחייב, לכך אפילו אם כתב לה בכתובתה
 מאה מנה שהוא סכום גדול, בכתובתה קיימת וחייב ליתן לה כפי
 שכתב, מפני שרצה לזקק בנכסיו – שכיון שכתב לה רצה בכך
 להמעט מנכסיו ולהזיקם. מדייקת הגמרא, משמע בברייתא
 דשפא – שהטעם שהכותב כתובה לחרשת חייב ליתן לה, משום
 דרצה והתחייב לכך, לא רצה – אבל אם לא רצה לכתוב לה,
 אין לה כתובה, ומוכח שאין מחייבים ליתן כתובה לחרשת. והטעם
 שלא תקנו לה כתובה הוא כפי שנתבאר לעיל, דאם בן – שאם היו
 מתקנים לה כתובה, מיפני ולא נסכי לה – ימנעו בני אדם משום
 כך לישא חרשת.
 שואלת הגמרא: אי קיי – אם הטעם שלא תקנו כתובה לחרשת,
 הוא לטובתה כדי שלא ימנעו מלישא אותה, פקחת שנשאת לחרש
 ליתן לה כתובה, דאם בן, מיפני ולא מיפני – שאם לא יתקנו
 לה כתובה ימנעו הפקחות מלהינשא לחרשים, כיון שאינו נותן לה
 כתובה. מיישבת הגמרא: אין לחשוש לכך, שהרי יתר משהאיש
 רוצה לישא אשה רוצה להנשא, ובודאי ימצאו החרשים נשים
 שירצו להינשא להם אף בלא כתובה. ואילו בחרשת, אם היו
 מתקנים לה כתובה היו אנשים נמנעים מלשאתה.
 הגמרא מביאה מעשה בענין כתובת חרש: ההוא חרש דהיה
 בשכנותיה – מעשה בחרש אחד שהיה דר בשכונתו דרב מלכין,
 אנכיה איתתא – השיאו רב מלכין אשה פקחת, וכתב לה ארבע
 מאה זוזי מנכסיה – וכתב לה כתובה של ארבע מאות זוז מנכסיו
 של החרש. אמר רבא, מאן חכים קרב מלכין דנכרא רבה הוא – מי
 חכם כמו רב מלכין שאדם גדול הוא שבכוחו לחייב את החרש אף
 שמעיקר הדין אין חיוב כתובה בנישואי חרש. והטעם שעשה כן
 ולא חש להפסד החרש, משום דקפרי אלו רצה החרש שפחה
 לשמשו, מי לא זבנין ליה – האם לא היינו קונים לו שפחה לשמשו,
 בארבע מאות זוז, ואם כן כל שכן רבא, דאיתתא תרתי – כל שכן
 כאן, שרשאים אנו להוציא מנכסיו לצורך כתובה, שיש בוה שתי
 מעלות, גם נושא אשה, וגם על ידי הנישואין יש מי שישמשו.
 הגמרא מביאה מיומא של שמואל בענין נישואי חרש: אמר רב
 תניא בר אשי אמר שמואל, אשת חרש אין תיבין עליה אשם תלוי,
 כלומר, אם בא עליה אדם אחר בשוגג, אינו חייב אשם תלוי בדין
 הבא על ספק אשת איש, ואין אומרים שיש כאן ספק קידושין מן
 התורה שמה היה בן דעת וקידושו קידושין, אלא ודאי שאין לו
 שום קנין באשתו מן התורה.
 הגמרא מביאה ראייה לשמואל ממשנה: לימא מפייע ליה – האם
 נאמר שיש ראייה לדברי שמואל ממה ששנינו במשנה (תרומות פ"א
 מ"א), אונן חמשה המזכירים להלן לא יתרימו תרומה, ואם עברו
 ותרמו אין תרומתן תרומה. ואילו הן, חרש, שופה, וקפח, וכן התורם
 את שאינו שלו בלא שציווהו הבעלים. וכן עובד בוכבים שתרם
 תרומה משל ישראל, אפילו אם תרם פרשות הישראל – ששלחו
 הישראל לתרום אין תרומתו תרומה. ולפי שאמרו בכל אלו שאין
 תרומתן תרומה, משמע שלא חל על מה שתרם דין תרומה כלל,
 שאם היה ספק תרומה, היה למשנה לומר 'תרומה ויחזור ויתרום'.
 וכשם שמבואר במשנה שחרש שתרם ודאי אין תרומתו תרומה,
 ומותר באכילה לזר, כך יש לפרש בטעמו של שמואל שחרש

מיפני ולא נסכי לה – אנשים ימנעו מלשאת אותה, לפי שלעולם
 תוכל למאן, שהרי לעולם חרשת היא וקידושה דרבנן. מה שאין
 כן בקטנה לא ימנעו מלשאת אותה, כיון שיש גבול לזמן שהיא
 יכולה למאן ולצאת, ואין הבעל חושש שמא תמאן בזמן המועט
 עד שתגדל, כיון שיכול לפייסה כל שעה שלא תמאן עד שתגדל,
 ואז כבר לא תוכל למאן.
 הגמרא ממשיכה לדון בהבדלים שבין נישואי חרשת ובין נישואי
 קטנה יתומה. שואלת הגמרא: ומאי שנא קטנה דאכלה בתרומה,
 ומאי שנא חרשת דלא אכלה בתרומה – מה שונה קטנה יתומה
 שהשיאה אמה ואחיה לכהן שאף שנישואיה אינם אלא מדרבנן
 מכל מקום אוכלת בתרומה דרבנן, ואילו חרשת שנשאת לכהן
 כשגדלה, כיון שנישואיה אינם אלא מדרבנן אינה אוכלת
 בתרומה. ומוכיחה הגמרא שאכן כך הדין, דתנן במשנה (גיטין נה),
 העיד רבי יוחנן בן גודגא על חרשת שהשיאה אביה בקטנותה,
 וקידושה חלו מהתורה, שיוצאה בגט – אפילו עכשיו שהיא גדולה
 ואביה לא מקבל את גיטה, יכולה היא להתגרש בעצמה אף על פי
 שאין לה דעת, כיון שהאשה מתגרשת בעל כרחו. וכן העיד על
 קטנה בת ישראל יתומה מאב שנישאת לכהן בתקנת חכמים על ידי
 אמה ואחיה, שאוכלת בתרומה דרבנן. מדייקת הגמרא מדברי
 המשנה, ואילו חרשת לא אכלה בתרומה, שהרי בעדות הראשונה
 של רבי יוחנן בן גודגא לגבי גירושין דיבר בדין חרשת, ובעדות
 השניה לגבי תרומה לא הזכיר אלא קטנה ולא הזכיר שאף חרשת
 שנשאת מעצמה אוכלת בתרומה, ומוכח שחרשת אינה אוכלת.
 ומה ההבדל ביניהם, מדוע קטנה אוכלת בתרומה וחרשת אינה
 אוכלת.
 משיבה הגמרא: חרשת שנשאת לכהן אינה אוכלת בתרומה, גזירה
 שמיא יאכיל חרש בחרשת – שמא יבואו להתיר גם בחרש שנשא
 חרשת שיאכילה בתרומה.
 שואלת הגמרא: וליבול – שתאכל החרשת ומה בכך, הלא אף אם
 אין לה היתר מכל מקום קפחן אוכל נבלות הוא, כלומר, כיון
 שחרשת אין לה דעת ואינה מחויבת במצוות דינה כקטן שאף אם
 הוא עושה איסורים אין בית דין מצווים להפרישו מהאיסור, ואם
 כן מדוע עלינו לחשוש שהחרשת תאכל תרומה באיסור. מיישבת
 הגמרא: אסור לכהן להאכיל את אשתו החרשת בתרומה, משום
 גזירה שמיא יאכיל חרש בפקחת, כלומר, אם נתיר לפקח שנשא
 חרשת להאכיל אותה בתרומה, יבואו להתיר אף בחרש שנשא
 חרשת לאכילה בתרומה ושוב יבואו להתיר גם לחרש שנשא
 פקחת להאכילה בתרומה, וזו כיון שחייבת במצוות אסור
 להאכילה.
 שואלת הגמרא: וחרש בפקחת נמי ליבול בתרומה דרבנן, שהרי
 היא נשואה לו מדרבנן, משיבה הגמרא: חרש בפקחת אינו
 מאכילה בתרומה דרבנן, גזירה דלמא אתי לאוכלה בתרומה
 דאורייתא – שמא יבוא להאכילה בתרומה דאורייתא, שבוה היא
 אסורה כיון שנישואיה אינם חלים אלא מדרבנן.
 הגמרא דנה בחילוק נוסף שיש בין קטנה לחרשת. שואלת הגמרא:
 ומאי שנא קטנה דאית לה כתובה ומאי שנא חרשת דלית לה כתובה
 – מה שונה קטנה יתומה שנשאת מתקנת חכמים, שתקנו לה
 חכמים כתובה, ואילו חרשת לא תקנו לה חכמים כתובה. משיבה
 הגמרא: דאם בן, מיפני ולא נסכי לה – שאילו היו מתקנים כתובה
 לחרשת היו בני אדם נמנעים מלשאתה, כיון שחוש מהפגם שיש
 לה גם יתחייבו לשלם לה כתובה, אבל בקטנה לא ימנעו משום כך
 כיון שבעתיד תבא לגדלות.
 הגמרא מביאה את המקור לכך שלקטנה יש כתובה: וקטנה מנול
 דאית לה כתובה – מנין לנו שקטנה יתומה שהשיאה אמה ואחיה
 יש לה כתובה, דתנן במשנה (כתובות ק), קטנה המקאנת בבעלה
 ויוצאה, והשנייה לעריות שאסורה על בעלה מגזרת חכמים,
 ואיילונית שאינה יכולה ללדת ונשאת, אין לה כתובה. והטעם
 שאין להם כתובה, ממאנת משום שיוצאת שלא ברצונה, והנושא
 שנייה: כיון שאסורה עליו מדרבנן קנסוה חכמים שאין לה כתובה,

1 שקידש אשה אינה אפילו ספק אשת איש מן התורה, משום שחרש
 2 ורדאי אין בו דעת ואין במעשיו כלום.
 3 דוחה הגמרא: אין ראייה שטעמו של שמואל שהבא על אשת חרש
 4 פטור מאשם תלוי משום שודאי אינו בן דעת לא לקדש ואף לא
 5 לתרום, כפי ששינו במשנה בתרומות. שכן אפשר לפרש דהוא
 6 **הָאִמֵּר כְּרִבִּי אֱלֶעָזָר** – שמואל סובר כרבי אלעזר בברייתא דלהלן.
 7 **הִתְנִיף בְּבִרְיִיתָא, רַבִּי יִצְחָק אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלֶעָזָר, תְּרוּמַת חֶרֶשׁ**
 8 **לֹא תִצָּא לְחֻלִּין וְאִסּוּרָהּ בִּאכִילָה לֹרֵר, מִפְּנֵי שֶׁחֶרֶשׁ הוּא סָפֵק בֶּן**
 9 **דַּעַת, וְשִׁמְאָה תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.** הרי שרבי אלעזר חולק על המשנה
 10 לעיל וסובר שחרש הוא ספק בן דעת, ויתכן שאף שמואל סובר
 11 כמותו שתרומת חרש היא ספק תרומה. מקשה הגמרא: **אִי כְּבִירָא**
 12 **[לִי] כְּרִבִּי אֱלֶעָזָר** – אם אכן שמואל סובר כרבי אלעזר שחרש הוא
 13 ספק בן דעת, אם כן הבא על אשת חרש **אֲשֶׁם תְּלִיז נָמִי לְחִיבִי** –
 14 יתחייב אשם תלוי, כיון שיש כאן ספק איסור שמא החרש בן דעת
 15 וקידושו קידושין, ומדוע סובר שמואל שהוא פטור. מתרצת
 16 הגמרא: הטעם ששמואל פטור, משום ד**בְּעֵינָן הִתִּיבָה מִשְׁתִּי**
 17 **הִתִּיבוֹת** – שלחייב אשם תלוי צריך שיהיה הספק באופן שהיו
 18 לפניו שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור, כגון שהיו
 19 אשתו ואשת איש עמו בבית, וסבור שאין שם אלא אשתו, ובא על
 20 האחת, ולבוקר נמצאו שתיהן ולא ידע על אי זו בא. וכן היו שתי
 21 חתיכות לפניו אחת של חלב ואחת של שומן, וסבר ששתיהן של
 22 שומן ואכל אחת מזוק, ואחר כך נודע לו שאחת מהן חלב, שאם
 23 היה יודע איזה אכל, היה מביא קרבן חטאת, ועתה שאינו יודע
 24 איזה אכל חייב אשם תלוי. אבל כאן באשת חרש שאין כאן ספק
 25 אלא עליה, שאם חרש הוא בן דעת הרי היא אשת איש, ואם אינו
 26 בן דעת אינה אשת איש, על אופן זה לא נאמר חיוב אשם תלוי.
 27 מקשה הגמרא: **וּמִי כְּנֵי רַבִּי אֱלֶעָזָר** – וכי סובר רבי אלעזר שכדי
 28 להתחייב אשם תלוי צריך שיהיה הספק בהתייב **מִשְׁתִּי הִתִּיבוֹת**.
 29 **וְהִתְנִיף בְּבִרְיִיתָא, רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר,** כיו שהוא ספק חיה ספק
 30 בהמה, **חִיבִין עַל אֲכִילַת חֲלָב אֲשֶׁם תְּלִיז.** שכן אם הוא חיה חלבו
 31 מותר באכילה, ואם הוא בהמה חייבים כרת על חלבו, ועתה

32 שהוא ספק חיה ספק בהמה חייבים על חלבו אשם תלוי. הרי שאף
 33 שאין כאן ספק באחד משתי חתיכות אלא ספק רק על חתיכה אחת
 34 מה דינה, מכל מקום חייב אשם תלוי מספק שמא הוא בהמה.
 35 ונמצא שלדעת רבי אלעזר הבא על אשת חרש חייב אשם תלוי,
 36 ואם כן שמואל הסובר כרבי אלעזר, מדוע הוא פטור הבא על
 37 אשת חרש מאשם תלוי.
 38 מתרצת הגמרא: **שְׁמוּאֵל סָבַר כְּרִבִּי אֱלֶעָזָר בְּהָדָא** – בדבר אחד,
 39 שחרש נידון כספק בן דעת, **וּפְלִגִּי עָלֶיהָ בְּהָדָא** – וחולק עליו בדבר
 40 אחד, שרבי אלעזר אינו מצריך שתי חתיכות לאשם תלוי, ואילו
 41 שמואל סובר כשיטת החולקים על רבי אלעזר שחיוב אשם תלוי
 42 הוא רק כשיש ספק בחתיכה אחת משתי חתיכות, ולכן פטור את
 43 הבא על אשת חרש.
 44 הגמרא מביאה גירסא הפוכה בדברי שמואל: **וְאִיכָא דְאָמְרִי – וִישׁ**
 45 **אֹמְרִים שֶׁכֵּן הָיוּ דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל, אָמַר רַב חֲזִיא בְּרַ אֲשֵׁי אָמַר שְׁמוּאֵל,**
 46 **אֲשֶׁת חֶרֶשׁ חִיבִין עָלֶיהָ אֲשֶׁם תְּלִיז,** כיון שהחרש נידון כספק בן
 47 דעת.
 48 ולגירסא זו גם המשא ומתן בדבריו היו להיפך. מקשה הגמרא:
 49 **מִיִּתְיָבִי מִמָּה שִׁשְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה (תרומות פ"א מ"א), חֲמִשָּׁה לֹא יִתְּרוֹמוּ וְאִם**
 50 **תִּרְמוּ אֵין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה,** ואחד מהם הוא חרש. ומכך שלא שינו
 51 'תרומה ויחזור ויתרום' הרי שחרש נחשב כמי שודאי אין בו דעת.
 52 ועל כך מתרצת הגמרא: שמואל **סָבַר לֶה כְּרִבִּי אֱלֶעָזָר** שהובא
 53 בברייתא לעיל שתרומת חרש חלה מספק, ולכן הבא על אשת
 54 חרש חייב באשם תלוי, ואף שאינה אחת משתי חתיכות.
 55 הגמרא מבררת את שיטתו של רבי אלעזר שחרש נחשב כספק בן
 56 דעת: **כְּנָא [ו-שאל] רַב אֲשֵׁי, מֵאִי מַעְמָא דְּרַבִּי אֱלֶעָזָר שֶׁאִמַּר שֶׁחֶרֶשׁ**
 57 **הוּא סָפֵק בֶּן דַּעַת. מִיִּפְשָׁט פְּשִׁטָּא לִי דְּחֶרֶשׁ דַּעְתָּא קְלִישְׁתָּא הוּא**
 58 **– הָאֵם פְּשׁוּט לֹו שֶׁחֶרֶשׁ דַּעְתֹּו חִלְשָׁה וְאִינוּ מַחוּדָד לַהֲבִין הֵיטֵב**
 59 **שֶׁאֵר בְּנֵי אָדָם, וְבוּזָה לֹא הִסְתַּפֵּק, וְיִמְהוּ מִסְּפָקָא לִי אִי דַּעְתָּא**
 60 **צִלּוּתָא –** ואומנם הוא הסתפק אם אותו קצת דעת שיש לו נחשבת
 61 כדעה צלולה, ובמה שהוא נותן את דעתו ועושה איזה דבר ודאי
 62 שכוונתו כוונה,

ינהגו בה מנהג הפקר, ולכן דבר תורה שומה כזו מתגרשת, והא
 יודעת לשמור גיפה, ולכן נחשבת שיש לה יד לקבל את הגט, וכמו
 כן היא בכלל משלחה ואינה חוזרת, ואמור רבנן לא לפקא –
 ומכל מקום אמרו חכמים שלא יגרשנה, כדי שלא ינהגו בה מנהג
 הפקר.
 אביי מביא סיוע לדברי רבי יצחק: אמר אביי, דיקא נמי – אף
 ממשנתו מדויק כן, דקתני גבי דיהה – ששנתה המשנה לגבי אשה
 שנשתתית לאחר הנישואין, נשתתית לא יוציא, ונבי דיהה – ואילו
 לגבי בעל שנשתתה, מוסיפה המשנה שלא יוציא, ונבי דיהה – ויש
 לדקדק, מאי שנא הקא דקתני עולמית, ומאי שנא התם דלא קתני
 עולמית – מה שונה נשתתה הבעל שבו שנתה המשנה שלא יוציא
 'עולמית' ואילו לגבי נשתתית האשה לא שנתה המשנה 'עולמית',
 אלא שמע מינה – יש להוכיח מכאן, הא דאורייתא – מה שבעל
 שוטה אינו יכול לגרש הוא מדין תורה, ואף אם עבר וגרש אין
 גירושיו חלים, ולכן שנו בו לא יוציא 'עולמית', והא – ואילו אשה
 שוטה אינה מתגרשת רק מדקדקן, כיון שמדין תורה אפשר לגרשה
 שלא מדעתה, ולכן לא הוזכר בה הלשון 'עולמית'.
 שנינו במשנה: אמר רבי יוחנן בן נורי וכו' מפני מה האשה
 שנתחרשה יוצאה והאיש שנתחרש אינו מוציא. הגמרא מסתפקת
 בדברי רבי יוחנן בן נורי: איכא ליה, רבי יוחנן בן נורי, איש פשיטא
 ליה – האם הדין של איש שנתחרש שאינו יכול לגרש היה פשוט
 לו, ובדין זה הוא מודה לחכמים, ועל אשה שנתחרשה קמיפיקא
 ליה – הוקשה לו כיצד יכולה להתגרש, הרי אינה בת דעת, וראוי
 להיות דינה כחרש. או דלמא אשה פשיטא ליה – או שמה להיפך,
 הדין של אשה שנתחרשה היה פשוט לו שיכולה להתגרש אף
 שאין לה דעת, ועל איש שנתחרש קמיפיקא ליה – הוקשה לו מדוע
 אינו יכול לגרש אף שאינו בן דעת, בדין חרשת.
 מביאה הגמרא ראייה מלשון המשנה: תא שמע, מדקאמרו ליה –
 מכך שהשיבו חכמים לרבי יוחנן בן נורי, אינו דומה דין האיש
 המגרש לדין אשה המתגרשת, משום שהאשה המתגרשת יוצאת
 מבעלה בגט לרצונה (ומדעתה) ושללא לרצונה (בעל כרחיה), ולכן
 אף חרשת שאין בה דעת מתגרשת, ואילו האיש המגרש אינו
 מוציא בגט לרצונה, ולכן צריך שיהיה בן דעת, שמע מינה האיש
 קמיפיקא ליה – מלשון זו יש להוכיח ששאלת רבי יוחנן בן נורי
 היתה על האיש שנתחרש מדוע אינו יכול לגרש, ובאשה היה
 פשוט לו שיכולה להתגרש, שאילו שאל על האשה, ובאיש היה
 פשוט לו שאינו יכול לגרש, היו חכמים צריכים לומר לו אינו דומה
 האשה המתגרשת לאיש המגרש.
 מקשה הגמרא: הרי אורייתא, מהמשך המשנה יש להוכיח להיפך,
 מדקאמרו ליה 'אף זו כיוצא בה' – ממה שאמרו חכמים לרבי יוחנן
 בן נורי שאף פקחת שהתחרשה הרי היא יוצאה בגט, כאותה
 חרשת שהשיאה אביה שקידושה מן התורה שהעיד עליה רבי
 יוחנן בן גודגאדא שיוצאת בגט, שמע מינה אשה קמיפיקא ליה – מכך
 יש להוכיח ששאלתו היתה על האשה שנתחרשה למה מתגרשת,
 ועל כך הביאו לו חכמים את עדות רבי יוחנן בן גודגאדא להוכיח
 על האשה שיכולה להתגרש אף שעתה היא חרשת. ונמצא מעתה
 שמהרישאל של דבריהם משמע שעל האיש היתה השאלה ואילו
 מהסיפא משמע שעל האשה היתה השאלה.
 הגמרא מפרשת את דברי רבי יוחנן בן נורי וחכמים באופן אחר:
 אלא, רבי יוחנן בן נורי שאלנו לדבריהם של חכמים קאמר להו, וכך
 אמר להם, לדידי – לדעתו שלי כי היכי דאיש לא מצי מגרש אשה
 נמי לא מוגרש – כשם שאיש חרש אינו יכול לגרש כיון שצריך
 לגרש לדעתו, כך אשה חרשת אינה מתגרשת כיון שצריך שתדע
 שמקבלת את גיטה. אלא לדידכו – לשיטתכם שאתם סוברים
 שאשה שנתחרשה יכולה להתגרש, אם כן מאי שנא אשה ומאי
 שנא איש – מה ההבדל בין אשה שיכולה להתגרש בלא דעת, לאיש
 שאינו יכול לגרש בלי דעת, ועל כך אמרו ליה חכמים, אינו
 דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת, כלומר, לפי מה ששאל
 לשיטת חכמים מדוע אין האיש יכול לגרש, השיבו לו תחילה על

אי לא דעתא צילותא – או שגם דעה קלושה זו של החרש אינה
 צלולה, ולעולם זה היה פשוט לו לרבי אלעזר שכל ימיו של החרש
 תדא דעתא הוא – דעה אחת יש לו, ואין דעתו משתנה. או דלמא
 – או שמה כן היה ספקו של רבי אלעזר, זה היה פשיטא ליה
 דדעתיה קלישתא ולא דעתא צילותא הוא – שדעת החרש היא
 דעה קלושה ואינה דעה צלולה, ומשום דעה זו ודאי שאינו נחשב
 לבן דעת, והקא היינו טעמא שאמר רבי אלעזר על החרש שהוא
 ספק בן דעת, כיון דעתים חלים ועתים שוטה – שיש זמנים שהוא
 פקח לכל דבר ודעתו צלולה, ויש זמנים שהוא שוטה ואין דעתו
 צלולה, וכיון שאין אנו יודעים באיזה מצב היה בשעה שקידש,
 חוששים שמה היתה לו דעה גמורה באותו זמן וחלו קידושי, והרי
 היא ספק מקודשת מן התורה.
 מבארת הגמרא: למאי נפקא מינה – לענין מה יש הבדל להלכה בין
 שני הצדדים בבאיור הספק של רבי אלעזר, לענין חרש מעיקרו
 שקידש ורוצה להוציא את אשתו בגט, אי אמרת תדא דעתא הוא
 – אם תאמר שדעה אחת יש לו לחרש ואינה משתנה, ונמצא
 שפקדושיין בך גירושין, אותה דעה שיש לו בשעת קידושיין יש לו
 גם בשעת גירושין, ועל הצד שדעתו נחשבת צלולה בקידושיין
 וחלו הקידושיין, צלולה היא גם בגירושין וחלו הגירושין. ואי אמרת
 עתים חלים ועתים שוטה – אבל אם נאמר שהספק הוא שחרש הוא
 פעמים בריא ופעמים שוטה, אם כן קדישי מצי מקדש – הוא היה
 יכול לקדש את אשתו מספק שמה היה בריא באותה שעה, אבל
 גרושי לא מצי מגרש – לגרש אינו יכול, שהרי יתכן שבשעת
 הגירושין הוא שוטה שאינו יכול לגרש. מסיימת הגמרא: מאי –
 מהו ביאור הספק לרבי אלעזר.
 מסיקה הגמרא: תיקו – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
 שנינו במשנה: המקדש פקחת ונשתתית וכו' לא יוציאנה בגט.
 הגמרא מבארת טעם דין זה: אמר רבי יצחק, דבר תורה שומה
 מתגרשת, כלומר, אף שאין לה דעת יכולה להתגרש מהתורה,
 מידי דהוה אפקחת בעל כרחיה – כשם שאפשר לגרש פקחת בעל
 כרחיה, שאין צורך בדעת האשה לגירושין, ומה טעם אמרו חכמים
 במשנה ששוטה אינה מגרשת (ואינה מתגרשת), כדי שלא ינהגו
 בה מנהג הפקר, שחששו שכיון שאינה יודעת לשמור עצמה,
 בקלות דעתה תפקיר עצמה לזנות, לכן תיקנו חכמים שתישאר
 תחת בעלה ולא יגרשנה.
 שואלת הגמרא: היכי דמי – באיזו שוטה מדובר, אילימא – אם
 מדובר בשוטה דידעת לשמור גיפה – שמבחנת בין גיטה לרבר
 אחר, ועל ידי זה נחשב שיש לה יד לקבל גט, וכן יודעת לשמור
 עצמה שלא ינהגו בה מנהג הפקר, מי נהגי בה מנהג הפקר – וכי
 באשה כזאת יש חשש שינהגו בה מנהג הפקר, והרי יודעת לשמור
 את עצמה. אלא מה תאמר שמדובר בשוטה כזאת דאין יודעת
 לשמור לא את גיטה ולא את עצמה, אם כן יקשה, וכי יתכן
 שבשוטה כזו אמר רבי יצחק דבר תורה שומה מתגרשת, והא אמרי
 דבי רבי ינאי – והרי אמרו בבית מדרשו של רבי ינאי, נאמר לגבי
 גט (דברים כ א) 'יכתב לה ספר ברית ונתן בידה', ודרשו חכמים
 'ונתן בידה' דווקא מי שיש לה יד לגרש עצמה, היינו שיודעת
 לשמור את גיטה יכולה להתגרש, יצתה זו (שוטה), שאין לה יד
 לגרש עצמה שכן אין לה דעת לשמור את גיטה, ואם כן שוטה כזו
 מדין תורה אינה יכולה להתגרש. הגמרא מביאה מקור נוסף שמן
 התורה אינה יכולה להתגרש: וכן תנא דבי רבי ישמעאל, נאמר
 בפסוק (וש) 'ושלחה מביט', מכאן דדרשו חכמים שאפשר לגרש רק
 את מי שמשלחה ואינה חוזרת, היינו בת דעת שכאשר מגרשין
 אותה שוב אינה חוזרת לבעלה, יצתה זו (שוטה) שמשלחה וחוזרת
 ולפיכך אי אפשר לגרשה. וכמו כן שוטה זו שאינה יכולה לשמור
 את גיטה אינה יכולה להתגרש מן התורה, שכן משלחין אותה
 ודיא חוזרת, וכיצד אמר רבי יצחק שדבר תורה שוטה מתגרשת
 בגט.
 מיישבת הגמרא: לא צריכא – אין דברי רבי יצחק נצרכים אלא
 בשוטה כזו דידעת לשמור גיפה, ואינה יודעת לשמור עצמה שלא

1 האיש. אבל בהמשך דברי חכמים שהוכיחו מעדות רבי יוחנן בן
2 גודגדא כשיטתם, הביאו ראיה מאשה שנתחרשה שמתגרשת
3 בגט, שבזה נחלק עליהם רבי יוחנן בן נורי וסבר שאינה מתגרשת.
4 שנינו במשנה: **הַעֵיד רַבִּי יוֹחָנָן וְכוּ'** בן גודגדא על החרשת שהשיאה
5 אביה שהיא יוצאה בגט. הגמרא מביאה הלכה הנלמדת מעדות זו:
6 **אָמַר רַבָּא, מַעֲדוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גּוֹדְגָדָא** אנו למדים שאם **אָמַר**
7 **לְעֵדִים** שלא בפני אשתו **רָאוּ גַם זֶה שְׁאֵנִי נוֹתֵן** לה, וגלה דעתו בזה
8 שכוונתו לתת לה בתורת גט, וחזר ו**אָמַר** לָהּ לאשתו הפקחת
9 בשעת נתינת הגט **כְּנָסִי שְׁטֵר חוֹב זֶה**, ולא הודיע לה שזהו גיטה,
10 אף שהאשה קיבלה את הגט בתורת שטר חוב, **הָרִי זוּ מְגוֹרְשָׁתָּה**.
11 ומנין למדים זאת, **מִי לֹא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גּוֹדְגָדָא לֹא כְּעֵינֵן דַּעְתָּהּ**
12 – וכי לא אמר רבי יוחנן בן גודגדא שאף בנתקדשה קידושין
13 גמורים אין צריך את דעת האשה על הגירושין, שהרי אמר
14 שחרשת שהשיאה אביה בקטנותה יוצאת בגט, על אף שנתקדשה
15 על ידי אביה בקידושין גמורים, **הָבָא נִמִּי לֹא כְּעֵינֵן דַּעְתָּהּ** – אף כאן
16 פקחת שקבלה את הגט בלא דעת, שסברה שהוא שטר חוב, הרי
17 היא מגורשת, משום שאין צריך את דעתה.
18 שואלת הגמרא: **פְּשִׁיטָא** – הרי פשוט שכך הוא הדין לפי רבי יוחנן
19 בן גודגדא שאין צריך את דעת האשה לגירושין, ומה בא רבא

20 להשמיענו. מיישבת הגמרא: **מָהוּ דְּתִימָא** – שמא תאמר **מְדַאָמַר לָהּ**
21 **כְּנָסִי שְׁטֵר חוֹב זֶה כְּפֻלִּי כְּפֻלְיָה** – שכיון שאמר לה שזה שטר חוב,
22 הרי הוא ביטל בכך את נתינת הגט לשם גירושין, לכך **קָא מְשַׁמַּע**
23 לָן – השמיענו רבא שנתנית הגט נחשבת לשם גירושין, כיון ד**אִי**
24 **אִיתָא דְּכְפֻלְיָה** – שאם אכן היתה כוונתו לבטל את נתינת הגט לשם
25 גירושין באמירתו, **לְעֵדִים הָוָה קָאָמַר לָהּ** – היה לו לומר כן לעדים
26 שנותן את הגט שלא לשם גירושין, ו**מְדַלָּא אָמַר לְעֵדִים לֹא כְּפֻלְיָה**
27 **וְלֹא מִיָּדִי** – ומכך שלא אמר כן בפני העדים משמע שאין כוונתו
28 לבטל את נתינת הגט לשם גירושין, והגט כשר. ו**הָאִי דְּקָאָמַר הָכִי**
29 – ומה שאמר לאשה 'כנסי שטר חוב זה' ולא אמר לה 'הרי זה
30 גיטך', הוא רק **מְחַמֵּת בִּיסוּפָא** הוא דְּקָאָמַר לָהּ – מפני שמתבייש
31 ממנה על מה שמגרשה לכן אמר לה בלשון זו שלא תבין שזה גט.
32 הגמרא עוברת לדון אם צריך להפריש קטן מאיסורים, ובסוף
33 הסוגיא מביאה ראיה ממשנתנו. תחילה הגמרא מביאה מעשה: **רַב**
34 **יִצְחָק בֶּר כִּיסָנָא אִירְכָסוּ לִיה מִפְתָּחֵי דְּבִי מְדַרְשָׁא** – נאבדו לו
35 המפתחות של בית המדרש בְּרִשּׁוֹת הַרְבֵּים, **בְּשַׁבְתָּא** – והנידון היה
36 בשבת שאסור לטלטל ד' אמות ברשות הרבים ולהכניס מרשות
37 הרבים לרשות היחיד. **אָתָא לְקַמְיָה דְּרַבִּי פָּדָת** לשאלו מה הדין,
38 כיצד לחפשם ולהביאם בדרך היתר. **אָמַר לִיה רַבִּי פָּדָת, זֵיל**